

Adres : Bezuidenhoutseweg 105-113
2594 AC Den Haag
Telefoon : +31(0)70-3382700
E-mail : secretariaat@lto.nl
KvK : 40413400
Rekening : NL32 RABO 0357606760

Datum : 11 juni 2022
Onderwerp : Reactie LTO Nederland op internetconsultatie Subsidieregeling landelijke beëindiging veehouderijlocaties voor stikstofreductie (LBV)

Hierbij reageert LTO Nederland op de internetconsultatie Subsidieregeling landelijke beëindiging veehouderijlocaties voor stikstofreductie (LBV). Onze reactie is als volgt opgebouwd: een aantal algemene opmerkingen rond saneren versus innoveren en vervolgens een reactie op de tekst uit de regeling. In onze reactie verwijzen we naar paginanummers en onderwerpen uit de concept-regeling dan wel de bijbehorende concept toelichting. Omwille van de leesbaarheid zal de nadruk liggen op opmerkingen inzake de concept-toelichting. Uiteraard gaan we er van uit dan onze opmerkingen over de concept-toelichting ook worden betrokken op de teksten in de uiteindelijke regeling.

Algemene opmerkingen

Innoveren boven saneren

Versnelling van emissiereductie is een doel wat ook LTO Nederland nastreeft. De grote nadruk en bijbehorende geldstromen die het coalitieakkoord legt op saneren is echter een verkeerde keuze.

- ➔ LTO Nederland stelt voor meer aandacht te hebben voor innovatieregelingen voor versnellen van de verduurzaming en de transitie van sectoren en piekbelasters in alle sectoren te ondersteunen in reduceren en/of verplaatsen. Dit naast een altijd vrijwillige en aantrekkelijke opkoopregeling in de land- en tuinbouw.
- ➔ Het belang van vrijwilligheid benadrukken we nogmaals: onteigening kan niet aan de orde zijn als een veehouder wil meewerken aan innovatie of verplaatsing.

Betrokken sector slecht geborgd

De betrokkenheid van de sector bij de opkoopregelingen is slecht geborgd. Deze varieert van niet (PRAV/MGA-1) tot niet serieus (LBV) tot wijzigingen achteraf (SRV).

- ➔ Betrek LTO Nederland meer bij de totstandkoming van opkoopregelingen, daarbij in acht nemend het adagium 'slimmer krimpen door te ontwikkelen'.

Fiscaliteit sterk onderbelicht

Opkoopregelingen betreffen uiteraard opkoop. Maar de fiscale kaders in verband met de opkoop zijn sterk onderbelicht. Uitspraken van ondernemers als 'na afrekenen met de fiscus blijft er niks meer over' dragen niet bij aan de deelname aan stoppersregelingen.

- ➔ LTO Nederland is van mening dat andere ministeries vooraf betrokken moeten worden bij de 'afrekening achteraf' in het kader van de stoppersregelingen. Hierover dienen de diverse departementen afspraken te maken die resulteren in de juiste bedrijfseconomische afweging door ondernemers. Is de regeling aan de voorkant niet aantrekkelijk genoeg dan zal er aan de achterkant (in fiscale zin) een oplossing geboden moeten worden. De combinatie van fiscaliteit achteraf en financiële kaders en randvoorwaarden vooraf bepaalt uiteindelijk de aantrekkelijkheid van een regeling.

Financiële kaders niet aantrekkelijk genoeg

In openbare uitingen sprak minister Van der Wal over een 'woest aantrekkelijke stoppersregeling'. Dat is niet wat thans voorligt. Zowel de vergoedingssystematiek (% vergoeding) als de randvoorwaarden

(gebieden, deelnemerspotentie, zones, drempels) als de budgetverdeling (bv. wel of niet inrekenen sloop- of advieskosten) kan verbeterd worden.

→ Introduceer een staffel: start met vergoedingen van 130% en bouw deze in de tijd af.

Vergunningsaspecten onduidelijk

Deelname aan een stoppersregeling gaat gepaard met veel onduidelijkheden die zich lopende het proces maar moeten oplossen. Zo bestaat onzekerheid over herbestemming/nieuwe vergunningen en moeten hiervoor andere overheden betrokken worden. Ook deelname van PAS-melders en interimers aan stoppersregelingen is met onzekerheden omgeven: wel uitstoot, geen vergunning.

→ Zorg als LNV, in samenspraak met andere overheden (provincies en gemeenten) dat er vooraf zekerheden, duidelijkheid en/of afspraken zijn over o.a. vergunningen, bouwen, erven en herbestemmen. Borg dus bv. dat gemeenten goed en snel meedenken over de nieuwe bestemming van de af te breken locatie.

Onvoldoende economisch en psychologisch besef

Naast financieel-economische kaders gaan stoppersregelingen gepaard met emotie, draagvlak en onzekerheid aan de boerenkeukentafels. Van de rol van landbouwgrond tot het doorhalen van rechten en van het verbod op de start van een bedrijf elders tot een boven de markt hangende onteigening: dit alles heeft een grote impact op boeregezinnen.

→ Biedt in de regelingen ook (door de overheid gefinancierde) kaders rond sociale en psychologische ondersteuning.

Diverse praktische aspecten onderbelicht

Een aantal praktische zaken is soms nog onderbelicht of er wordt er weinig rekening mee gehouden. Denk hierbij aan onder andere: werkelijke dieraantallen/vergunde dieraantallen, sluitingsdatum i.v.m. bv. bestemmingswijziging, mate van gedetailleerdheid en mogelijkheid tot maatwerk, stoppen op termijn, rol provincies (van proactief tot passief).

→ Voer vooraf (dus niet pas tijdens de internetconsultaties) een praktijktoets uit met deskundige boeren en adviseurs uit de agrosector.

Deelname wordt onvoldoende in de tijd gezet

Er zijn bedrijven die niet op korte, maar wel op middellange termijn willen stoppen. Deze bedrijven zou de mogelijkheid geboden moeten worden om over (bijvoorbeeld) 5 jaar te stoppen. Door nu te tekenen borgt dat de onontkoombaarheid, maar laat het tevens ruimte voor een ruime gewenningstijd. Het zou bedrijven tegelijkertijd moeten vrijwaren van lange termijn investeringen voor de resterende termijn.

→ Biedt bedrijven nu de mogelijkheid om nu (onontkoombaar) te tekenen en daarna op termijn te stoppen.

Opmerkingen concept-regeling

P.2 Bepaling stikstofdepositie

Hier wordt gesteld "Bij de in het eerste lid bedoelde berekening wordt uitgegaan van:

a. het aantal dieren dat gemiddeld in 2021 op de locatie is gehouden, onderscheiden naar de diercategorieën, vermeld in bijlage 1 van de Regeling ammoniak veehouderij, dan wel, na inwerkingtreding van de Omgevingswet, bijlagen V en VI van de Omgevingsregeling."

→ LTO Nederland gaat ervan uit dat deze passage puur bedoeld is om de depositie te berekenen en niet om de financiële vergoeding op te baseren. Op veel bedrijven staan namelijk niet altijd de stallen volledig vol.

P. 3 Afzien van verrichten van dezelfde activiteit elders/beroepsverbod

In artikel 5, lid 1, sub g onder 3 wordt gesteld 'niet op een andere locatie dezelfde diersoorten met productierecht te gaan houden, die werden gehouden op de locatie die met subsidie op grond van deze regeling is gesloten'. LTO Nederland is van mening dat een dergelijk 'beroepsverbod' niet bijdraagt aan

de beoogde doelen van de LBV. Agrarische ondernemers zullen, naar onze verwachting, daarom besluiten om juist niet deel te nemen aan de regeling. Het beroepsverbod geldt voor de ondernemers die deelnemen aan de regeling en daarmee ook voor jonge bedrijfsopvolgers die in maatschap getreden zijn. Ook maakt het beroepsverbod het onmogelijk om een bedrijf op een andere locatie te kopen van een ondernemer die wenst te stoppen. LTO Nederland vindt het beroepsverbod volstrekt ongewenst en moet uit de regeling worden gehaald.

Bij een gebiedsgerichte aanpak zijn voor verplaatsing van bedrijven juist geschikte locaties nodig. Het is daarom belangrijk dat locaties waar een ondernemer stopt maar die wel perspectief bieden, beschikbaar blijven voor ondernemers die door willen. De timing van enerzijds stoppers en daarmee vrijkomende stikstofruimte en anderzijds verplaatsers, moet nauw op elkaar afgestemd zijn, omdat er waarschijnlijk een gebrek aan ruimte voor verplaatsing zal zijn. Er is daarom meer flexibiliteit nodig bij de vrijwillige opkoop van bedrijven. Als voorbeeld: het zou mogelijk moeten zijn dat pluimveehouder A, die wil stoppen, in aanmerking komt voor vrijwillige opkoop ondanks dat zijn/haar bedrijf relatief ver weg ligt van een N2000 gebied (lees: niet aan de drempelwaarde voldoet). Zodat pluimveehouder B, die dichtbij een N2000 gebied ligt, op zijn/haar locatie stopt en doorgaat op de locatie van pluimveehouder A. De bovengenoemde bepaling in artikel 5 maakt dit echter onmogelijk. Er is hier sprake van een 'beroepsverbod', want bijvoorbeeld de pluimveehouder uit genoemd voorbeeld gaat niet 'zo maar' een andere diersoort houden, want voor elke diersoort is specifieke kennis en vakmanschap nodig.

- Schrap het genoemde artikel en dus het 'beroepsverbod'. Dit mede om maatwerk in gebiedsprocessen en met verplaatsers mogelijk te maken.

Opmerkingen concept toelichting

P. 4 Inzet vrijkomende ruimte

Er wordt gesteld "De stikstofruimte die vrijkomt zal waar mogelijk zoveel mogelijk worden ingezet voor het legaliseren van PAS-melders."

- "waar mogelijk zoveel mogelijk" is een zeer vage en onduidelijke formulering. Maak dit helder(der) en concreet.

P. 5 Doorhalen rechten

Er wordt gesteld (zowel op P. 5 als elders op vele plaatsen en de regeling en de toelichting) dat de rechten (voor het grootste deel) doorgehaald moeten worden.

- LTO Nederland is geen voorstander van het doorhalen van het grootste deel van de rechten. Het is van belang dat de diverse betrokken sectoren een minimale omvang behouden om in de keten efficiënt te kunnen blijven opereren. LTO Nederland vindt daarom dat er in de regeling een maximum moet worden gesteld aan het percentage van de totale rechten in de sectoren dat via opkoop wordt ingenomen, in plaats van een maximum geldbedrag zoals nu in de Lbv is opgenomen.

P. 5 Kostenefficiëntie

De methodiek van het laagste subsidiebedrag per mol stikstofreductie wordt benoemd.

- Kan deze methodiek (in de toelichting of elders in een later stadium) nader geduid worden met bv. rekenvoorbeelden?

P. 7 Drempelwaarde

RIVM heeft een drempelwaarde bepaald, zodanig dat circa 10.000 locaties voor deze regeling in aanmerking zouden komen. Deze drempelwaarde is vastgesteld op 50 mol N per jaar.

- De formulering van deze drempelwaarde roept in de praktijk veel vragen op. Formuleer daarom helderder hoe en op basis waarvan de 50 mol berekend wordt i.r.t een potentieel deelnemend bedrijf.

P. 7-8 Onafgebroken gebruik

De uitleg rond 'onafgebroken gebruik' en 'tijdelijk leeg staan in het kader van reguliere bedrijfsvoering' is onhelder.

- Hoe wordt bv. omgegaan met tijdelijk leegstand vanwege Corona?

P. 11 Gemengde bedrijven

Bedrijven die naast pluimvee, varkens of melkvee ook bedrijfsmatig andere landbouwhuisdieren op hun bedrijf houden moeten hiermee ook stoppen. Het waardeverlies van de productiecapaciteit van die andere diersoorten wordt echter niet vergoed. Voor deze categorie gemengde bedrijven is de regeling dus niet aantrekkelijk omdat ze in het geheel moeten stoppen en alleen voor het deel wat productierechten heeft een vergoeding krijgen.

- ➔ Schrap deze bepaling voor gemengde bedrijven of pas het dusdanig aan dat het waardeverlies voor de andere diersoorten wordt vergoed.

P. 13 Sloop mestsilos

Ook mestsilos dienen te worden gesloopt. Dit kan onwenselijk zijn, goede mestsilos in gebieden waar ontvangers/gebruikers van dierlijke mest aanwezig zijn dragen immers bij aan kringlooplandbouw en een nuttig gebruik van dierlijke mest.

- ➔ Pas de voorwaarde voor sloop van mestsilos aan, ingeval deze nuttig voor/door plantentelers gebruikt kunnen worden.

P. 14 Kosten sloop, ontruiming en soortenonderzoek

De regeling vergoedt het geheel of gedeeltelijk vervallen van het productierechten en het waardeverlies van de bij de productierechten behorende productiecapaciteit. De deelname aan de regeling betekent dat ondernemers verplicht zijn om die productiecapaciteit volledig te ontruimen en te slopen tenzij ze een andere niet-veehouderij activiteit willen ontplooiën binnen de wettelijke mogelijkheden. Er wordt diverse malen gesproken over sloopkosten, maar ook kosten voor 'soortenonderzoek' (hier worden zelfs bedragen voor genoemd). Het lijkt erop dat de ondernemer al deze kosten zelf moet betalen.

- ➔ Naast de vergoeding van het waardeverlies moet er ook een subsidie komen voor de ontruimings- en sloopkosten van de productiefaciliteit. De vergoeding van het waardeverlies is in de ogen van LTO Nederland niet bedoeld voor besteding aan ontruimings- en sloopkosten aangezien het waardeverlies optreedt door het ingrijpen van de overheid. Ook de kosten voor het soortenonderzoek moeten worden ondergebracht in de regeling en worden vergoed.

P. 15 Financieel, juridisch en fiscaal advies

De financiële en fiscale uitwerking op individueel bedrijfsniveau van de deelname aan de LBV zijn essentieel en bepalend voor de uiteindelijke deelname van agrarische ondernemers. Deelname aan de LBV is een onomkeerbaar besluit waar goed over nagedacht moet worden. Het is daarom van groot belang dat ondernemers worden geholpen bij het maken van de juiste beslissingen en de uitwerking van de financiële, juridische en fiscale consequenties van deelname aan de LBV.

- ➔ Het is van het grootste belang dat in de LBV de mogelijkheid wordt opgenomen dat de kosten voor fiscaal, financieel en juridisch advies subsidiabel worden.

P. 15 Vervallen productierecht

Er wordt gesteld dat de minister 'kort voor die openstelling' de actuele verkoopwaarde van het productierecht vaststelt.

- ➔ Wat is 'kort' in dit geval? Kan hier een termijn genoemd worden?

Er wordt tevens gesteld 'met dien verstande dat maximaal subsidie wordt verstrektop de betreffende locatie in het jaar 2021'.

- ➔ Wat wordt bedoeld met deze zin? Is deze inperking logisch of kan deze nader geduid worden? Is hier ook een relatie met stallen die wel of niet volledig vol staan?

P. 16 Gecorrigeerde vervangingswaarde pluimvee

Ten algemene kan gesteld worden dat de regeling werkt met de gecorrigeerde vervangingswaarde van de stallen. Dat kan tot gevolg hebben, zoals bij de saneringsregeling varkenshouderij, dat eerder relatief nieuwe stallen worden aangemeld en worden gesloopt. Stallen die juist goed zijn ingericht voor de toekomst.

Op p. 16 en in bijlage 3 (tabellen) van de regeling zijn de gecorrigeerde vervangingswaarden vastgesteld voor de verschillende diercategorieën, uitgedrukt in euro's per m² staloppervlak. Voor de pluimveesector ontbreken in die tabellen de categorieën opfoklegouderdieren en legouderdieren. Daarnaast zijn de vleeskuikenouderdieren ondergebracht in de tabel 'vleeskuikens'. Vleeskuikenouderdieren zijn echter, evenals legouderdieren, dieren die eieren leggen, waarbij er in de stal extra investeringen gedaan zijn die met het verzamelen en verwerking van de eieren in de stal te maken hebben.

- ➔ De categorieën leg- en vleeskuikenouderdieren zouden om bovenstaande reden ondergebracht moeten worden bij de tabel 'leghennen'.

- Hoe wordt omgegaan met 2 etagestallen in de pluimveehouderij, hoe worden die per m2 vergoed?

P. 17 Oppervlaktebepaling

Volgens de toelichting zou de oppervlakte van een (overdekte) uitloop niet worden meegenomen bij de bepaling van de oppervlakte die in aanmerking komt voor een vergoeding.

- Wij gaan ervan uit dat de m2 van een overdekte uitloop in bv. de pluimveehouderij bij de stal hoort en derhalve wordt meegeteld bij de bepaling van de vergoeding. Het is immers een extra investering geweest en onderdeel van de stal en van de leefruimte van de dieren.

P. 18 (en p. 39) Verkoop landbouwpercelen

Gesteld wordt dat de overheid een eerste recht van onderhandeling heeft bij de aankoop van relevante landbouwpercelen van deelnemende veehouders. Daarna wordt gesproken over een afstandsgrens van 500 meter.

- Wat wordt gezien als 'relevante' landbouwpercelen?
- Is de grens van 500 meter hiervoor 'de maat of indicator' of kan hiervan worden afgeweken?
- Hoe verhoudt de tekst op p. 18 zich tot de tekst op p. 39 (waar staat 'aanpassingen kunnen wenselijk zijn').
- Waarom is deze bepaling 'recht van onderhandeling' überhaupt opgenomen?

P. 20 Informeren bevoegde gezagen

Op p. 20 wordt de procedure omschreven inzake het informeren door RVO van andere bevoegde gezagen (bv. gemeenten en provincies).

- Is het juist dat reeds bij een ontvangen subsidieaanvraag de andere bevoegde gezagen worden geïnformeerd?
- Waarom is dat in deze fase wenselijk, en niet bijvoorbeeld pas bij een positieve beschikking of getekende overeenkomst?
- Kan de potentiële deelnemer aan de regeling geen nadeel ondervinden van een (te) vroegtijdige communicatie?